

รู้จักบัญชีไทย

ฤดูกาลสำคัญใน GDP

การวัดอัตราขยายตัวของเศรษฐกิจ โดยทั่วไปหมายถึงการวัดการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) จากระยะที่ผ่านมา ในกรณีที่วัดเป็นรายปีจะหมายถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงของ GDP เมื่อเทียบกับปีที่แล้ว ส่วนกรณีที่อนุกรมข้อมูลเป็นแบบรายไตรมาส หรือ Quarterly GDP (QGDP) วิธีการวัดโดยทั่วไปที่นิยมใช้กันจะมี 3 วิธีด้วยกันคือ

วิธีที่หนึ่ง การวัดการเปลี่ยนแปลงของ GDP เปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีที่แล้ว (Original Year on Year Basis หรือ Original YoY) การวัดด้วยวิธีนี้ถือว่าได้มีการขจัดผลของฤดูกาลออกแล้ว อย่างไรก็ตามอาจไม่สะท้อนอัตราขยายตัวที่เป็นปัจจุบันเพราะไตรมาสปัจจุบันมีระยะห่างถึง 4 ไตรมาส จากไตรมาสเดียวกันของปีที่แล้วที่ใช้เป็นฐาน โดยอัตราขยายตัวที่วัดโดยวิธีนี้ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงจุดวกกลับ (Turning point) ของภาวะเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจและใช้เป็นเครื่องมือเตือนภัยทางเศรษฐกิจ

วิธีที่สอง การวัดการเปลี่ยนแปลงของ GDP ที่ปรับผลกระทบจากปัจจัยฤดูกาลออกแล้ว โดยเปรียบเทียบกับไตรมาสติดกัน (Seasonal Adjustment Quarter on Quarter Basis หรือ SA QoQ) เป็นการวัดอัตราขยายตัวของ GDP ที่ปรับผลกระทบของฤดูกาลออกแล้วโดยเทียบกับไตรมาสก่อนหน้าที่ติดกัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการขยายตัวที่แท้จริงและจุดวกกลับของภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน วิธีนี้นิยมใช้ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว อาทิ กลุ่มประเทศองค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)

วิธีที่สาม การวัดการเปลี่ยนแปลงของ GDP แบบอัตรารายปีปรับฤดูกาล (Seasonally adjusted at annual rates: SAAR หรือ Annualized QGDP) วัดอุปสงค์เพื่อประมาณค่ารายปีจากค่าของไตรมาสปัจจุบันที่ได้ปรับผลกระทบของฤดูกาลออกแล้ว ซึ่งจะเป็นสัญญาณบอกแนวโน้มในอนาคต ว่าหากเศรษฐกิจยังคงขยายตัวได้ในระดับไตรมาสปัจจุบันแล้วจะทำให้เศรษฐกิจทั้งปีขยายตัวได้มากน้อยเพียงใด

ข้อมูลเศรษฐกิจโดยทั่วไปจะมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา (เดือน/ไตรมาส) เนื่องจากสาเหตุของความแตกต่างของฤดูกาลในรอบ 1 ปี หรือเรียกโดยทั่วไปว่าปัจจัยฤดูกาลซึ่งประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ

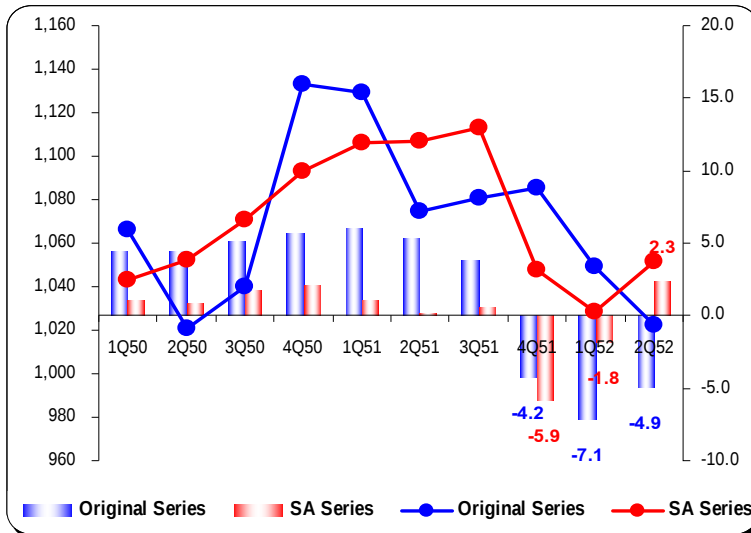
1.ฤดูกาล (Seasonal) จะเกิดกับข้อมูลที่มีความถี่เป็นรายเดือนหรือรายไตรมาส โดยข้อมูลในรอบปีจะมีการกระจุกตัวอยู่ในคาบเวลาใดเวลาหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น สินค้าเกษตรกรรมที่มีผลผลิตสูงในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว หรือการบริโภคสินค้าบางประเภทที่เพิ่มขึ้นในช่วงเทศกาลต่างๆ เป็นต้น

2.วัฏจักรเศรษฐกิจ (Cycle) พบในอนุกรมข้อมูลที่มีช่วงระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีขึ้นไป โดยวัฏจักรจะมีขึ้นมีลงสลับกันไป เป็นผลมาจากการคาดการณ์เศรษฐกิจที่ผิดพลาด

3.แนวโน้ม (Trend) คือการขยายตัวในระยะยาว โดยแสดงถึงศักยภาพที่แท้จริงของเศรษฐกิจนั่นเอง

4.ความผิดปกติ (Irregular) ซึ่งปัจจัยนี้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงใดช่วงหนึ่ง หลังจากนั้นก็ปรับฐานเศรษฐกิจเข้าสู่ฐานใหม่ เช่น โอบิเคอรวมตัวกำหนดราคาน้ำมัน เป็นต้น

ประเทศไทย วัดอัตราขยายตัวของ QGDP ทั้งแบบวิธีที่ 1 (Original YoY) และแบบวิธีที่ 2 (SA QoQ) แต่ยังคงยึดวิธีการแบบ Original YoY เป็นหลัก โดยในไตรมาส 2 ปี 2552 อัตราขยายตัวของ GDP ติดลบร้อยละ 4.9 (ตารางที่ 1) ซึ่งไม่ได้แสดงให้เห็นว่าภาวะเศรษฐกิจเริ่มมีสัญญาณการฟื้นตัว แต่อัตราขยายตัวของ QGDP ที่ได้ปรับฤดูกาลออกไปแล้ว (SA QoQ) จะขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.3 จากที่ติดลบร้อยละ 1.8 ในไตรมาสแรก และติดลบร้อยละ 5.9 ในไตรมาสสุดท้ายของปี 2551 แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจได้เริ่มมีสัญญาณการฟื้นตัวในไตรมาสที่ 2 ปี 2552

แผนภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (พันล้านบาท) และอัตราการขยายตัว

จากแผนภาพที่ 1 หากพิจารณาอัตราขยายตัวแบบ Original YoY (เส้นสีน้ำเงิน) จุดสูงสุดอยู่ที่ไตรมาสที่ 4 ปี 2550 และค่อยๆ ลดลงในไตรมาสที่ 1 และ 2 ปี 2551 และกลับเพิ่มขึ้นอีกครั้งในไตรมาสที่ 3 และไตรมาสที่ 4 และค่อยๆ ลดลงอีกครั้งในไตรมาสที่ 1 ต่อเนื่องถึงไตรมาสที่ 2 ปี 2552 การอธิบายด้วยอัตราขยายตัวแบบ Original YoY ยังไม่แสดงให้เห็นถึงการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ เนื่องจากการเคลื่อนไหวของข้อมูลได้รับอิทธิพลของปัจจัยฤดูกาล โดยทั่วไปแล้ว ข้อมูลด้านการผลิตโดยรวมของไทย มักจะสูงสุดในไตรมาสที่ 4 รองลงมาจะเป็นไตรมาสแรก ซึ่งเป็นไตรมาสที่ผลผลิตออกสู่ตลาด และจะต่ำที่สุดในฤดูแล้งซึ่งตรงกับไตรมาสที่ 2 ของแต่ละปี

หากพิจารณาอัตราขยายตัวแบบ SA. QoQ (เส้นสีแดง) จะเห็นว่าจุดสูงสุดซึ่งเป็นจุดวกกลับตรงกับไตรมาสที่ 3 ปี 2551 โดยเริ่มลดลง ในไตรมาสที่ 4 ต่อเนื่องไปถึงไตรมาสแรกปี 2552 ซึ่งเป็นจุดต่ำสุด และจะเริ่มวกกลับในไตรมาสที่ 2 ปี 2552 โดยมีอัตราขยายตัวร้อยละ 2.3 ซึ่งเป็นสัญญาณการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทย

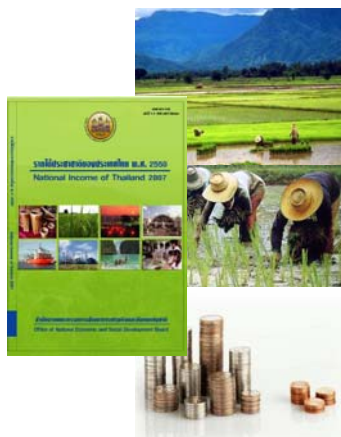

ส่วนการพิจารณาอัตราขยายตัวแบบ SAAR หรือ Annualized QGDP ปรากฏว่ามีอัตราขยายตัวแบบอัตรารายปีร้อยละ -7.2 และร้อยละ 9.6 ในไตรมาสที่ 1 และ 2 ในปี 2552 ตามลำดับ อัตราขยายตัวร้อยละ 9.6 นั้น หมายถึง หากเศรษฐกิจคงระดับการขยายตัวได้ในระดับไตรมาสที่ 2 แล้วจะทำให้เศรษฐกิจทั้งปีขยายตัวได้ถึงร้อยละ 9.6

ตารางที่ 1 อัตราขยายตัวของ GDP ช่วงไตรมาส 1/2551 - ไตรมาส 2/2552

(%)	2551					2552	
	Q1	Q2	Q3	Q4	ปี	Q1	Q2
Original YoY	6.0	5.3	3.9	-4.2	2.6	-7.1	-4.9
SA QoQ	1.1	0.1	0.6	-5.9	2.7	-1.8	2.3
Annualized QGDP	4.3	0.3	2.2	-21.5	2.6	-7.2	9.6

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ซึ่งอัตราขยายตัวแบบ Original YoY เริ่มติดลบร้อยละ 0.6 ในไตรมาสที่ 2 ปี 2540 และติดลบต่อเนื่องอีก 7 ไตรมาส จนเริ่มมีอัตราขยายตัวเป็นบวกร้อยละ 3.4 ในไตรมาสที่ 2 ของปี 2542 (ตารางที่ 2) หากพิจารณาจากอัตราขยายตัวแบบ SA QoQ จะเริ่มเห็นสัญญาณการฟื้นตัวตั้งแต่ไตรมาสที่ 4 ของปี 2541 โดยเริ่มขยายตัวเป็นบวกร้อยละ 2.7 ซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาอีก 2 ไตรมาสจึงจะเห็นอัตราขยายตัวแบบ Original YoY ที่เป็นบวกได้

ตารางที่ 2 อัตราขยายตัวของ GDP ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2540

(%)	2540					2541					2542				
	Q1	Q2	Q3	Q4	ปี	Q1	Q2	Q3	Q4	ปี	Q1	Q2	Q3	Q4	ปี
Original YoY	1.0	-0.6	-1.6	-4.2	-1.4	-7.1	-13.9	-13.9	-7.2	-10.5	-0.2	3.4	8.4	6.4	4.4
SA. QoQ	-1.9	2.1	-0.9	-3.6	-1.4	-5.1	-4.6	-0.8	2.7	-10.6	2.0	0.0	3.9	0.6	4.5

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โดยสรุป การวัดอัตราการขยายตัวแบบเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีที่แล้ว (Original YoY) นิยมใช้กับประเทศกำลังพัฒนา เช่น กรณีของประเทศไทย เพราะสะดวกต่อการคำนวณและการอธิบายต่อสาธารณชน อย่างไรก็ตาม อัตราการขยายตัวแบบดังกล่าวไม่สามารถบ่งบอกสัญญาณการเปลี่ยนแปลง แนวโน้มหรือทิศทางการขยายตัวได้ ดังนั้นประเทศพัฒนาแล้วโดยส่วนใหญ่จึงนิยมเผยแพร่อัตราการขยายตัวแบบไตรมาสต่อไตรมาส ที่ปรับผลกระทบของฤดูกาลแล้ว (SA QoQ) ควบคู่ไปกับการเผยแพร่แบบ Original YoY แต่จะให้ความสำคัญกับแบบ SA QoQ เพราะสามารถแสดงให้เห็นทิศทางการฟื้นตัวของภาวะเศรษฐกิจได้ดีกว่า นอกจากนี้ ยังนำเสนออัตราการขยายตัวแบบอัตรารายปี (Annual rate) ซึ่งเป็นสัญญาณบอกแนวโน้มในอนาคตด้วยว่าหากเศรษฐกิจคงระดับการขยายตัวได้ในระดับไตรมาสปัจจุบันแล้วจะทำให้เศรษฐกิจทั้งปีขยายตัวได้มากขึ้นเพียงใด

อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่อัตราการขยายตัวหลายแบบอาจสร้างความสับสนต่อสาธารณะได้ ดังนั้น ประเทศชั้นนำทางเศรษฐกิจบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาจึงประกาศอัตราการขยายตัวแบบเดียวคือแบบอัตรารายปี เพื่อป้องกันความสับสนดังกล่าว

ส่วนกรณีประเทศไทย อัตราการขยายตัวของ GDP แบบ Original YoY หดตัวร้อยละ 4.9 ในไตรมาสที่ 2 แต่ก็มีสัญญาณการฟื้นตัวโดยอัตราการขยายตัวแบบ SA QoQ เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.3 และอัตราการขยายตัวแบบรายปีที่คงระดับการขยายตัวได้ในระดับเดียวกับไตรมาส ที่ 2 จะทำให้ GDP ทั้งปีขยายตัวได้สูงถึงร้อยละ 9.6

หมายเหตุ

“รู้จักบัญชีไทย” จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลทางเศรษฐกิจที่อิงกรอบแนวคิดหลักจากสถิติบัญชีประชาชาติของประเทศไทย รวมทั้งการค้นคว้าจากเอกสารวิชาการ บทความที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และเป็นการวิเคราะห์หรือแสดงความเห็นในเชิงวิชาการเท่านั้น